

Laila Kirppu, laila.kirppu@dom.se, 0480-47 78 14

Remissyttrande över SOU 2023:40 Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen

Tingsrättens dnr nr TKL 2023-326 D 51

Frågan om ratificering

Tingsrätten noterar inledningsvis att frågan om Sverige bör ratificera det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen ytterst är en politisk fråga rörande vilka internationella konventioner som Sverige ska underteckna. Tingsrätten delar emellertid och ansluter sig till den kritik som framförts i det särskilda yttrandet (s. 639 ff.) till utredningen.

Det kan konstateras att det i utredningen läggs stor vikt vid symbolvärdet av en svensk ratificering och att detta är nödvändigt utifrån Sveriges internationella åtaganden. Detta är, utifrån tingsrättens perspektiv, inte ett relevant skäl för en ratificering. Bilden framstår även som något onyanserad med tanke på att flera andra med Sverige jämförbara länder, däribland Norge, aktivt valt att inte ratificera protokollet.

Vidare kan det utifrån utredningen konstateras att det finns en anmärkningsvärd övervikt av klagomål som avser migrationsärenden, däribland i Danmark. Som framförts i det särskilda yttrandet finns det redan idag andra internationella rättsliga organ för denna typ av klagomål. Denna fråga har inte i tillräcklig utsträckning problematiserats i utredningen.

Sammanfattningsvis menar tingsrätten att förändringar i den nationella lagstiftningen, däribland sådana förslag som också lämnats i utredningen, skulle ha betydligt större och direkt inverkan på barns möjligheter att utkräva sin rätt enligt barnkonventionen. Frågan om en ratificering bör utredas vidare och närmare belysa och analysera de nackdelar som lyfts fram.

Förslag på åtgärder som stärker barnens rätt

Tingsrätten noterar att de förslag på lagändringar rör rättsområden som i huvudsak inte behandlas av allmän domstol. De föreslagna lagändringarna förefaller vara lämpliga utifrån utredningens ändamål på denna punkt. Tingsrätten ställer sig positiv till att frågan huruvida tingsrätten i vissa fall kan förordna ett ombud till barn i vårdnadsfall bör utredas vidare.

Förslaget om inrättande av försöksverksamhet med barnrättsbyråer

Utredningen har på ett tydligt sätt presenterat de för- och nackdelar som införandet av barnombud kan medföra. Tingsrätten anser dock, i motsats till utredningens ställningstagande, att riskerna med förslaget överväger fördelarna.

I mål rörande vårdnad, boende och umgänge (s.k. vårdnads mål) ska barnets bästa genomgående vara avgörande för både socialtjänsten och tingsrätten. För barnets del är det i princip enbart socialtjänsten som pratar med och har kontakt med barnet, eftersom det sällan bedöms vara lämpligt för tingsrätten att höra barnet. Det är därför av stor vikt att barnet känner förtroende för socialtjänsten och att barnet förstår att socialtjänstens uppdrag är att tillvarata barnets intressen.

Tingsrätten har stor förståelse för att många barn, däribland de barn vars historier finns redovisade i utredningen, upplever en maktlöshet och ett ”utanförskap” i vårdnads mål. Det kurativa inslag som ett barnombud i en sådan situation skulle kunna bidra med ska inte underskattas. Tingsrätten anser dock att barnombud i många fall skulle riskera att flytta fokus socialtjänstens roll och på så vis ge sken av att det främst är barnombudet som ska tillgodose barnets intressen. På så vis kan socialtjänsten även för barnet upplevas som en motpart.

En vårdnadsprocess är en påfrestning för många barn där barnet introduceras för många nya personer som barnet ska lära känna och få förtroende för. Ett barnombud skulle bli en ytterligare sådan person.

Utifrån den roll som barnombudet förväntas fylla är det av yttersta vikt att barnombudet är väl införstådd i processen hos både socialtjänst och tingsrätt. Det torde i synnerhet krävas god kännedom kring socialtjänstens metoder och rutiner i vårdnads mål. Kompetens- och lämplighetskraven hos barnombudet måste därvid sättas mycket högt och det kan ifrågasättas om ideella organisationer på lång sikt kan tillhandahålla sådan kompetens i önskad omfattning.

Tingsrätten anser i stället att det, som nämnts ovan, borde utredas om det i vissa fall ska bli möjligt för domstolarna att utse ett eget ombud för barn i vårdnads mål, exempelvis om barnets vårdnadshavare är oförmögna att tillgodose barnets rätt till insyn och delaktighet.

Mot bakgrund av dessa synpunkter avstyrker tingsrätten förslaget.

Detta remissyttrande har beslutats av lagmannen Laila Kirppu. Föredragande har varit tingsfiskalen Gustav Carlberg.

Laila Kirppu
lagman